

Sprawozdanie stenograficzne

z rozpraw

galicyjskiego Sejmu krajowego.

10. posiedzenie 4. sesyi V. peryodu Sejmu galicyjskiego

z dnia 12. Stycznia 1887.

Treść: Urlop pp. Ludwika hr. Wodzickiego i ks. Buchwalda. — Spis petycyj. — Wniosek p. Alfreda hr. Potockiego w sprawie funduszków indemnizacyjnych. — Pierwsze czytanie sprawozdań Wydziału krajowego: z czynności dotyczących się krajowej średniej szkoły gospodarstwa lasowego; w przedmiocie projektu założenia publicznych składów zbożowych; z petycji mieszkańców kolonii Unterbergen w sprawie wydzielenia tej kolonii ze związku gminy Podbereże powiatu Lwowskiego; z petycji przysiółka Berbeki o wyłączenie ze związku gminy Sokole w powiecie Kamioneckim i utworzenie żeń samoistnej gminy. — Sprawozdanie i uchwalenie wniosku Wydziału krajowego: z petycji gminy miasta Jasła w sprawie ustawodawczego zezwolenia na pobór opłaty gminnej od napojów spirytusowych i piwa, tudzież 100% do podatku konsumcyjnego od wina; tudzież w przedmiocie udzielenia gminie Koziały powiatu Zbaraskiego przyzwolenia na pobór w 1887. r. 80% dodatku do podatków bezpośrednich na opędzenie potrzeb gminy. — Cofnięcie z porządku dziennego sprawozd. kom. budż. o preliminarzu krajowej średniej szkoły rolniczej i szkoły ogrodniczej w Czernichowie na r. 1887. — Sprawozdanie komisji budżetowej o preliminarzu krajowych niższych szkół rolniczych w Horodence, Jagielnicy i Kobiernicach. Rozprawa nad tem. Głosy pp. Gnońskiego Jana, Struszkiewicza i sprawozdawcy Abrahamowicza. Uchylenie poprawek pp. Gnońskiego i Struszkiewicza. Przyjęcie wniosków komisji budżetowej. — Sprawozdanie i uchwalenie wniosku komisji administracyjnej z wniosku p. Merunowicza w przedmiocie roboczych zakładów poprawczych. — Sprawozdanie i uchwalenie wniosku komisji prawniczej z przedłożenia Wydziału krajowego o potrzebie utworzenia w okręgu c. k. Starostwa Kossowskiego trzeciego c. k. Sądu powiatowego z siedzibą w miejscowości Żabie. — Sprawozdanie i uchwalenie wniosku komisji prawniczej z przedłożenia Wydziału krajowego w przedmiocie petycji gminy miasta Żółni i innych o utworzenie nowego okręgu c. k. Sądu powiatowego z siedzibą w Żółni. — Sprawozdanie i uchwalenie wniosku komisji prawniczej z przedłożenia Wydziału krajowego w przedmiocie petycji gminy miasta Baranowa i okolicznych gmin o zaprowadzenie nowego

c. k. Sądu powiatowego w Baranowie. — Sprawozdanie i uchwalenie wniosku komisji gminnej z petycji Rady powiatowej w Przemyślanach w sprawie uchwalenia noweli do ustawy gminnej w kierunku ustanowienia zbiorowych ukwalifikowanych pisarzy gmin wiejskich. — Sprawozdanie i uchwalenie wniosku komisji gminnej z petycji Wydziału powiatowego w Buczaczu w przedmiocie zmiany §. 98. ustawy gminnej celem umożliwienia Zwierzchnościom gminnym ściągania zaległości do kas pożyczkowych, względnie funduszków zapomogi we własnym zakresie działania po myśli §. 87. ustawy gminnej. — Wniosek p. Romańczuka w sprawie seminarjów nauczycielskich z wykładowym językiem ruskim. — Wniosek p. Rozwadowskiego Tomisława w sprawie zaprowadzenia okręgów gminnych. — Zapowiedź 11. posiedzenia.

Początek o godzinie 11. minut 30. przed południem.

Przewodniczący: JW. Jan hr. Tarnowski, Marszałek krajowy.

Ze strony Rządu: JE. Filip Zaleski, c. k. Namiestnik.

Sekretarze: Pp. dr. Stanisław hr. Badeni, Adam Jędrzejowicz i Władysław ks. Sapieha.

Obecnych posłów: 117.

JW. hr. Marszałek. Komplet dostateczny; otwieram posiedzenie.

Protokół z 8 posiedzenia uważam za przyjęty, gdyż nie wniesiono żadnych zarzutów.

Protokół zaś z 9 posiedzenia złożony jest w kancelarii sejmowej.

Mam zaszczyt podać do wiadomości Wysokiej Izby, że udzieliłem 4-dniowego urlopu p. Ludwikowi hr. Wodzickiemu.

Nadto wpłynęła prośba o udzielenie urlopu, którą p. sekretarz zechce odczytać.

Sekretarz p. dr. Stanisław hr. Badeni (czyta):

Jaśnie Wielmożny Panie Hrabio Marszałku!

Z powodu dotkliwej choroby, nie mogę w obradach sejmowych brać udziału. Upraszam przeto najuprzejmiej o urlop do końca podobnoś niedalekiego obecnej sesji.

Z wysokiem poważaniem i najlepszymi uczuciami Jaśnie Wielmożnego Pana Marszałka

powolny sługa

X. Buchwald,

poseł na Sejm krajowy.

JW. hr. Marszałek. Kto jest za udzieleniem tego urlopu, zechce rękę podnieść. (Większość.) Urlop jest udzielony.

P. sekretarz zechce odczytać spis wniesionych petycji.

Sekretarz p. dr. Stanisław hr. Badeni (czyta):

Spis petycji

wniesionych po dzień 12. Stycznia 1887.

580. Towarzystwo pomocy naukowej we Lwowie, przez p. Smolkę, o subwencję na bursę — do komisji budżetowej.

581. Towarzystwo politechniczne we Lwowie, przez p. Weigla, w sprawie zaprowadzenia stacji doświadczalnej mechaniczno-technologicznej — do komisji kultury krajowej.

582. Towarzystwo politechniczne we Lwowie, przez p. Romanowicza, o subwencję dla miejskiego Muzeum przemysłowego we Lwowie na rozpisanie nagród konkursowych dla rzemieślników i zakupna przyrządów dla szkół przemysłowych na prowincyi — do komisji budżetowej.

583. Russymak Szymon, przez p. Antoniewicza, w sprawie przymusowej komasacji gruntów — do komisji gospodarstwa krajowego.

P. dr. Antoniewicz. Proszu o głos.

JW. hr. Marszałek. P. dr. Antoniewicz ma głos.

P. Dr. Antoniewicz. Na moju ruku większa ta petycja duże ważnoho soderżanja. Ne nadiwaju sia szczoby komisja mohła w korotkim czasi riszaty toju sprawu i dlatoho wnoszu, szczoby petycju tuju widosłaty do Wydiła krajewoho, kotryj w budusznim roci zdaśt z neji sprawu.

JW. hr. Marszałek. Kto popiera ten wniosek, zechce rękę podnieść. (Dostateczna liczba.) Wniosek poparty.

P. Romanowicz. Proszę o głos.

JW. hr. Marszałek. P. Romanowicz ma głos.

P. Romanowicz. Ja pozwolę sobie przypomnieć, że jest już wniosek posła Grossa w sprawie komasacyjnej, który odesłany został do komisji gospodarstwa krajowego, a jeśli się nie mylę, to cel, który ma p. Antoniewicz będzie osiągnięty, jeśli petycja ta zostanie odesłana do tej samej komisji.

P. Dr. Antoniewicz. Ja sohlaszaju sia z wneseniem p. Romanowicza.

JW. hr. Marszałek. Czy żąda jeszcze kto głosu? (Nikt). Gdy nikt więcej głosu nie żąda, przystępujemy do głosowania. Kto się zgadza z wnioskiem p. Romanowicza, na który zgodził się p. Antoniewicz, aby petycję tę odesłać do komisji gospodarstwa krajowego, zechce rękę podnieść. (Większość). Wniosek przyjęty.

Proszę o odczytanie dalszego ciągu spisu petycji.

Sekretarz p. Dr. Stanisław hr. B a d e n i (czyta):

584. Gmina Sassów przez p. Bereźnickiego, przeciw wyłączeniu jej z c. k. Sądu powiatowego w Złoczowie — do komisji prawniczej.
585. Dyrekcyja szkoły przemysłowej w Rzeszowie, przez p. Rybickiego, o zasiłek dla tejże szkoły — do kom. budżetowej.
586. Wydział krajowy przedkłada prośbę Dr. Juliusza Au, profesora krajow. wyż. szkoły rolniczej w Dublinach, o zaliczkę na płacę — do komisji budżetowej.
587. Jan Topolnicki, opiekun sierót po Karolu Iwanickim, urzędniku Wydziału krajowego, przez p. Abrahamowicza o datek dla tychże sierót — do komisji budżetowej.
588. Obywatele miasta Biecza, przez p. Skrzyńskiego o odłączenie miasta Biecza od gmin „Przedmieście Bieckie“ i „Belna“ — do komisji administracyjnej.
589. Paulina Golian, wdowa po konduktorze dróg krajowych, przez p. Smolkę o zapomogę — do komisji budżetowej.
590. Ludwik Korybut Jakubowski, weteran wojsk polskich z r. 1831. przez p. Smolkę o zapomogę w kwocie 100 zł. lub o dożywocie — do komisji budżetowej.
591. Maryanna Zakrzewska, wdowa po sekretarzu Wydziału krajowego przez p. Romanowicza o zapomogę — do komisji budżetowej.
592. Teresa Dworkowska, wdowa po nauczycielu ludowym, przez p. Ochrymowicza o zapomogę — do komisji budżetowej.
593. Marya Kruszelnicka, wdowa po nauczycielu ludowym, przez p. Kopycińskiego, o zapomogę — do komisji budżetowej.
594. Michał Mathiasz, nauczyciel z Sądowej Wieszni, przez p. Kopycińskiego, o zapomogę lub zaliczkę — do komisji budżetowej.
595. Bratnia pomoc wydziału filozoficznego c. k. Uniwersytetu we Wiedniu, przez p. Struszkiewicza o zapomogę — do komisji budżetowej.
596. Emilia Łagodzińska, nauczycielka szkoły 4-klasowej ludowej w Mielcu, przez p. Reja, o zapomogę — do komisji budżetowej.
597. Straż ogniowa ochotnicza w Mielcu, przez p. Reja, o zapomogę na dokończenie budowy strażnicy i na nowe przybory ogniowe — do komisji budżetowej.
598. Gmina Prusieka przez p. Słoneckiego, o zapomogę na pokrycie długu zaciągniętego na wybudowanie budynku szkolnego — do komisji budżetowej.
599. Zwierzchność gminy Rzochowa, przez p. Reja, o ustanowienie tamże posterunku c. k. Żandarmeryi — do komisji administracyjnej.
600. Wydział powiatowy w Zaleszczykach, przez p. Siemiginowskiego, w sprawie zmiany §§. 2. 95. i 96. ustawy gminnej — do komisji gminnej.
601. Wydział powiatowy w Sanoku, przez p. Słoneckiego, w sprawie jak wyżej — do komisji gminnej.
602. Ten sam o zaprowadzenie przymusowej asekuracyi budynków włościańskich — do komisji gminnej.
603. Wydział powiatowy w Łańcucie, przez p. Scipiona, w sprawie jak wyżej — do komisji gminnej.
604. Ten sam w sprawie zmiany §§. 14. 15. i 24. ustawy z dnia 2. Lutego 1885. — do komisji szkolnej.
605. Ten sam o zaprowadzenie przymusowej asekuracyi budynków włościańskich — do komisji gminnej.

606. Ten sam o zmianę §§. 2. 95. i 96. ustawy gminnej — do komisji gminnej.
607. Ten sam, w sprawie sadzenia drzewek p. drogach — do komisji drogowej.
608. Wydział powiatowy w Zbarażu, przez p. Siczynskiego, w sprawie dodatków gminnych, na rzecz utrzymania szkół pobieranych — do komisji szkolnej.
609. Koło literackie we Lwowie, przez p. Romanowicza, o subwencyę w kwocie 3.000 zł. na potrzeby biblioteki Zakładu imienia Ossolińskich — do komisji budżetowej.
610. Marya Rybaczyk, przez p. Korytowskiego, o subwencyę na kształcenie się w muzyce i śpiewie — do komisji budżetowej.
611. Rada szkolna miejscowa w Mikulińcach, przez p. Korytowskiego, o przeistoczenie tamtejszej szkoły na 4-klasową — do komisji szkolnej.
612. Antoni Rybaczyk, przez p. Korytowskiego, kierownik szkoły w Mikulińcach o przyznanie dwóch dodatków pięcioletnich — do komisji szkolnej.
613. Ten sam, o zapomogę dla poratowania zdrowia — do komisji budżetowej.
614. Ten sam, o subwencyę w kwocie 100 zł. na zakupno warsztatu stolarskiego, do nauki robót ręcznych — do komisji budżetowej.
615. Nauczyciele szkoły w Mikulińcach, przez p. Korytowskiego, o przeistoczenie tamtejszej szkoły na 4-klasową — do komisji szkolnej.
616. Julia Olekim, wdowa po nauczycielu, przez p. Kopycińskiego, o alimentacyę — do komisji budżetowej.
617. Franciszek Kwaśniewski, właściciel zakładu jubilerskiego w Krakowie, przez p. St. Tarnowskiego, o pożyczkę w kwocie 5.000 zł. na rozszerzenie zakładu złotniczego — do komisji budżetowej.
618. Komitet wydawnictwa dziełek ludowych we Lwowie, przez p. Skałkowskiego, o subwencyę na rok 1887. — do komisji budżetowej.
619. Ludwika z Żurowskich Bedlińska, wdowa po kontrolorze banku włościańskiego, przez p. Kozłowskiego, o dar z łaski — do komisji budżetowej.
620. Stanisław Lewandowski, artysta rzeźbiarz, przez p. J. Czartoryskiego, o zapomogę na dokończenie studyów w akademii we Wiedniu — do komisji budżetowej.
621. Rada szkolna miejscowa w Brodłach, przez p. Artura Potockiego, o przeistoczenie tamtejszej szkoły na 2 klasową i podwyższenie płacy nauczycielom — do komisji szkolnej.
622. Rada miejska miasta Lwowa, przez p. Goldmana, w przedmiocie zaprowadzenia poboru krajowych opłat konsumcyjnych na rzecz skarbu kraju — do komisji podatkowej.
623. Rudolf Bernhard, przez p. Smolkę, o subwencyę na kształcenie się w śpiewie — do komisji budżetowej.
624. Gmina miasta Jarosławia, przez p. Maxa, w sprawie podatku konsumcyjnego od piwa i wódki — do komisji podatkowej.
625. Wydział powiatowy w Husiatynie, przez p. Maxa, aby wybory do Rady Państwa i Sejmu, z kuryi większej posiadłości w Czortkowie się odbywały — do komisji prawniczej.
626. Obywatele okolicy i miasta Ustrzyk dolnych przez p. Czerkawskiego o zaprowadzenie c. k. Urzędu podatkowego w Ustrzykach dolnych — do komisji administracyjnej.
627. Jakób Harberthal i Emanuel Kocis dzierżawcy myta drogowego w Brzeżanach, p. Wereszczyńskiego, o rozwiązanie lub zmianę kontraktu dzierżawnego — do komisji petycyjnej.
628. Adam Zieliński, dyetaryusz Wydziału krajowego, przez p. Męcińskiego, o udzielenie veniam aetatis -- do komisji petycyjnej.
629. Eugeniusz Steinsberg, uczeń szkoły sztuk pięknych w Monachium, przez p. Hausnera, o subwencyę na dalsze kształcenie w malarstwie — do komisji budżetowej.

JW. Marszałek: Podaję do wiadomości Wysokiej Izby, że komisya podatkowa ukonstytuowała się wybierając przewodniczącym posła Hausnera, zastępcą p. Edwarda Jędrzejowicza, sekretarzem p. Chamca. Wniesiony został do łaski marszałkowskiej wniosek, który p. sekretarz zechce odczytać.

Sekretarz p. Dr. Stanisław hr. Baden i (czyta):

W n i o s e k.

Zważywszy, że c. k. Rząd sam wziął inicyatywę w przeprowadzeniu ugody regulującej

stosunek Państwa do funduszów indemnizacyjnych wschodniej i zachodniej Galicyi, a to przedłożeniem swoim wniesionem do Sejmu w r. 1882. na mocy Najwyższego postanowienia i uznał tym sposobem potrzebę uchylenia obecnego stanu sprawy indemnizacyjnej; zważywszy, że Sejm nie schodząc z zajmowanego w sprawie indemnizacyjnej prawnego stanowiska i stanowisko to na wszelką ewentualność zastrzegając, przecież uchwałą swą z dnia 20. Października 1882. do proponowanej ugody się przychylił, do znacznych ustępstw się skłonił i po nad swój obowiązek na ciężkie ofiary głównie dla tego się zgodził, aby nareszcie załatwić ostatecznie sprawę od tak dawna w zawieszeniu zostającą; zważywszy, że c. k. Rząd wniósł wprawdzie w r. 1884. ugodę do Rady państwa celem jej konstytucyjnego zatwierdzenia, jednakże, gdy przedłożenie w tej sprawie z powodu zamknięcia sesyi nie zostało załatwione, na obecnej sesyi Rady państwa dotąd go nie ponowił;

zważywszy, że Sejm jako jedna strona uczynił wszystko, co od niego zależało, aby ugoda została przeprowadzona;

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wzywa się c. k. Rząd, aby dopełniając zobowiązania, które zaciągnął zainicyowaniem sprawy jak najrychlej przeprowadził konstytucyjne zatwierdzenie ugody regulującej stosunek Państwa do funduszów indemnizacyjnych wschodniej i zachodniej Galicyi, w myśl swego przedłożenia z dnia 9. Września 1882. (reskrypt. Minist. z 5. Września 1882. L. 13.744) i uchwały sejmowej z dnia 20. Października 1882.

Lwów 11. Stycznia 1887.

Wnioskodawca:

Alfred Potocki.

A. Jędrzejowicz, Jaworski, Artur Potocki, Emil Torosiewicz, Leon Chrzanowski, K. Badeni, Abrahamowicz, Polanowski, Dr. Weigel, Stan. Tarnowski, Wernicki, Popiel, Mieroszowski, Augustynowicz, Chamiec, Łoziński, Tom. Rozwadowski, S. Badeni, Wrotnowski, Fruchtman, K. Scipio, Bobrzyński, St. Jędrzejowicz, Stan. Tarnowski jun., Max.

JW. hr. Marszałek. Wniosek jest dostatecznie poparty; postąpię z nim według regulaminu. Przystępujemy do porządku dziennego. Pierwszym punktem jest:

Pierwsze czytanie sprawozdań Wydziału krajowego: a) z czynności dotyczących się krajowej średniej szkoły gospodarstwa lasowego; i b) w przedmiocie projektu założenia publicznych składów zbożowych; Sprawozdawca p. Dr. Wereszczyński ma głos.

Sprawozdawca p. Dr. Wereszczyński. Sprawozdanie Wydziału krajowego z czynności dotyczących się krajowej średniej szkoły gospodarstwa lasowego, raczy Wysoka Izba przekazać do załatwienia komisji gospodarstwa krajowego. (**Aleg. 93.**)

JW. hr. Marszałek. Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (Nikt). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (Większość). Wniosek przyjęty.

Sprawozdawca p. Dr. Wereszczyński. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie projektu założenia publicznych składów zbożowych, raczy Wysoka Izba przekazać również do komisji gospodarstwa krajowego. (**Aleg. 94.**)

JW. hr. Marszałek. Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (Nikt). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (Większość). Wniosek przyjęty.

Z kolei następuje sprawozdanie Wydziału krajowego o petycji mieszkańców kolonii Unterbergen w sprawie wydzielenia tej kolonii ze związku gminy Podbereżce powiatu Lwowskiego. (**Aleg. 95.**) Sprawozdawca JE. p. Smolka ma głos.

Sprawozdawca JE. p. Dr. Smolka. Pod względem formalnego traktowania wnoszę, aby sprawozdanie to przydzielone zostało komisji administracyjnej.

JW. hr. Marszałek. Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (Nikt). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta. Kto się zgadza z tym wnioskiem zechce rękę podnieść. (Większość). Wniosek przyjęty.

Z kolei następuje sprawozdanie Wydziału krajowego o petycji przysiółka Berbeki o wyłączenie ze związku gminy Sokole w powiecie kamioneckim i utworzenie zeń samoistnej gminy. (**Alegat 96.**)

Sprawozdawca JE. p. Smolka ma głos.

Sprawozdawca JE. p. Dr. Smolka. Pod względem formalnego traktowania wnoszę rów-

nież, ażeby sprawozdanie to przydzielono Komisji administracyjnej.

JW. hr. Marszałek. Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (Nikt). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta. Kto się zgadza z tym wnioskiem, raczy rękę podnieść. (Większość). Wniosek przyjęty.

Z kolei następuje sprawozdanie Wydziału krajowego:

a) z petycji gminy miasta Jasła w sprawie ustawodawczego zezwolenia na pobór opłaty gminnej od napojów spirytusowych i piwa, tudzież 100% do podatku konsumcyjnego od wina.

b) w przedmiocie udzielenia gminie Koziały powiatu Zbaraskiego przyzwolenia na pobór w roku 1887. 80% dodatku do podatków bezpośrednich na opędzenie potrzeb gminy. Sprawozdawca p. Smolka ma głos.

Sprawozdawca JE. p. Dr. Smolka (czyta):

Spr a w o z d a n i e

Wydziału krajowego o petycji gminy miasta powiatowego Jasła w sprawie ustawodawczego zezwolenia na pobór opłaty gminnej od napojów spirytusowych i p.wa, tudzież 100% dodatku do podatku konsumcyjnego od wina.

Wysoki Sejmie ;

Ustawą z dnia 9. Marca 1882. Dz. u. kr. Nr. 32. otrzymała gmina miasta Jasła zezwolenie na pobór przez lat 6, poczynsz od 1. Stycznia 1882. opłaty gminnej od napojów spirytusowych i od piwa według następującej taryfy:

od hektolitra okowity na 75 stopni Trallesa 18 zł. w. a.,

od hektolitra piwa 1 zł. 70 ct. w. a.

C. k. Rząd oznajmił jednak, że na pobór opłaty gminnej od spirytusowych napojów w dotychczasowej wysokości na przyszłość nie mógłby zgodzić się.

O tem oznajmieniu c. k. Rządu została Reprezentacja gminna przez Wydział krajowy za pośrednictwem Wydziału powiatowego uwiadomiona.

Równocześnie otrzymała gmina miasta Jasła zezwolenie na pobieranie przez lat sześć od 1. Stycznia 1882. poczynsz 100% dodatku do podatku konsumcyjnego od wina.

Rada gminna miasta Jasła uchwaliła na dniu 9. Grudnia 1886. pobierać przez lat 25 poczynsz od 1. Stycznia 1888. opłaty gminne według następującej taryfy:

od wódki prostej (okowity)

od hektolitra 20 zł. — ct.

od hektolitra piwa , 1 „ 70 „

od słodzonych napojów spirytusowych, jako to: rozolisów, likierów, esencji, rumu, araku, koniaku i tym podobnych napojów od litra — „ 20 „

od litra miodu — „ 3 „

a nadto pobierać przez lat 25 poczynsz od d. 1. Stycznia 1888.—100% dodatek do podatku konsumcyjnego od wina.

Potrzebę poboru tak wysokich opłat uzasadnia Reprezentacja gminna okolicznością, że gmina prócz ponoszonych dotąd bardzo znacznych wydatków na cele oświaty, mianowicie na utrzymanie gimnazjum i szkół ludowych, w bieżącym roku przyczynić się ma wypłatą kwoty 29.000 zł. w. a. do pokrycia kosztów budowy gmachu na pomieszczenie Sądu obwodowego. Kwotę tę otrzymać może gmina tylko w drodze pożyczki, spłacalnej w ratach, na których pokrycie służyć ma zwiększony dochód z opłat.

Reprezentacja gminna prosi przeto o zezwolenie na pobór powyższych opłat.

Uchwała Rady gminnej została w gminie ogłoszoną, i nie wniesiono z tego powodu żadnych uwag.

Reprezentacja powiatowa popiera jak najusilniej powyższą prośbę.

C. k. Rząd nie jest wprawdzie skłonny popierać pobór wysokich opłat gminnych, jak wyżej przytoczono.

Zważywszy jednak na ofiarność gminy miasta Jasła okazaną przy zaprowadzeniu gimnazjum i Sądu obwodowego w Jasle, zważywszy niemożliwość pokrycia w inny sposób zwiększonych wydatków tą ofiarnością gminy wywołanych,

Wydział krajowy wyraża nadzieję, że Wys. c. k. Rząd, oceniając tę ofiarność gminy dla celów publicznych, nie uzna za stosowne odmawiać jej środków nieodzownych do pokrycia wydatków tą ofiarnością wywołanych.

Wydział krajowy wnosi przeto:

1. Wysoki Sejm raczy uchwalić projekt ustawy pod 1/. i

2. powziąć uchwałę pod 2/.

U s t a w a

z dnia obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Kra-

kowskiem, zezwalająca gminie miasta powiatowego Jasła pobierać opłaty od napojów spirytusowych i piwa.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicji i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam :

Art. I.

Gminie miasta powiatowego Jasła zezwala się przez przeciąg lat 25, poczynawszy od dnia 1. Stycznia 1888. pobierać opłatę gminną od napojów spirytusowych i piwa, w gminie wytwarzanych, w jej obręb sprowadzanych i w nim zużywanych, według następującej taryfy:

1. od hektolitra wódki prostej (okowity), bez różnicy stopnia po dwadzieścia zł. w. a.

2. od hektolitra piwa po jednym zł. siedm-dziesiąt ct. w. a.

3. od litra napojów spirytusowych słodzonych po dwadzieścia ct. w. a.

od litra miodu po trzy ct. w. a.

Art. II.

Do uiszczania opłaty obowiązani są wszyscy, którzy napoje w Art. I. wymienione dla konsumcyi miejscowej wyrabiają lub sprowadzają, czy to na sprzedaż czy na własny użytek.

Art. III.

Okręg poborczy stanowi gmina miasta powiatowego Jasła.

Art. IV.

Ta opłata ciąży tylko na konsumcyi w obrębie gminy, nie można obciążać nią produkcyi ani obrotu handlowego.

Art. V.

Bliższe postanowienia co do sposobu poboru tej opłaty wyda w drodze administracyjnej c. k. Rząd w porozumieniu z Wydziałem krajowym.

Art. VI.

Wykonanie tej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

U c h w a ł a.

Gminie miasta powiatowego Jasła dozwała się pobierać przez przeciąg lat 25. poczynawszy od dnia 1. Stycznia 1888. na pokrycie potrzeb gminnych 100% dodatek do podatku konsumcyjnego od wina.

JW. hr. Marszałek. Rozprawa ogólna otwarta. Czy żąda kto głosu. (Nikt.) Gdy nikt

głosu nie żąda, rozprawa ogólna zamknięta. Przystąpimy do głosowania. Proszę p. sprawozdawcy odczytać artykuł I.

Dr. Stanisław hr. Badeni. Proszę o głos.

JW. hr. Marszałek. P. Stanisław hr.

Badeni ma głos.

P. Dr. Stanisław hr. Badeni. Wnoszę o przyjęcie tej ustawy en bloc.

JW. hr. Marszałek. Jest wniosek na przyjęcie tej ustawy w całości. Kto się z tym wnioskiem zgadza, zechce rękę podnieść. (Większość.). Wniosek przyjęty. Kto przyjmuje tę ustawę w całości, zechce rękę podnieść. (Większość.)

Ustawa przyjęta w drugim czytaniu.

JE. p. Dr. Smolka. Wnoszę o przyjęcie tej ustawy w trzecim czytaniu bez czytania.

JW. hr. Marszałek. Jest wniosek na przystąpienie do trzeciego czytania tej ustawy bez czytania. Kto się z tym wnioskiem zgadza, zechce rękę podnieść. (Większość.) Wniosek przyjęty.

Kto przyjmuje tę ustawę w trzecim czytaniu, zechce rękę podnieść. (Większość) Ustawa przyjęta w trzecim czytaniu.

Sprawozdawca JE. p. Dr. Smolka. Przedkładam do przyjęcia jeszcze następującą uchwałę (czyta):

U c h w a ł a.

Gminie miasta powiatowego Jasła dozwała się pobierać przez przeciąg lat 25 poczynawszy od dnia 1. Stycznia 1888 r. na pokrycie potrzeb gminnych 100% dodatek do podatku konsumcyjnego od wina.

JW. hr. Marszałek. Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (Nikt.) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta. Kto się zgadza z tą uchwałą, zechce rękę podnieść. (Większość.) Jest przyjęta.

Proszę o odczytanie drugiego sprawozdania.

Sprawozdawca JE. p. Dr. Smolka (czyta):

S p r a w o z d a n i e

Wydziału krajowego względem udzielenia gminie Koziary pow. Zbaraskiego przyzwolenia na pobór w 1887 r. 80% dodatku do podatków bezpośrednich na opędzenie potrzeb gminy.

Wysoki Sejmie!

Gmina Koziary powiatu Zbaraskiego ma dochodów tylko 19 zł. 90 ct., zaś potrzeby gminy miernie policzone wynoszą 320 zł. 73 ct., niedobór wynosi przeto 300 zł. 83 ct., na po-

krycie którego wymagany jest 80% dodatek do podatków bezpośrednich, wynoszących w tej gminie 375 zł. 67 ct.

Rada gminna uchwaliła na posiedzeniu z 25. Grudnia 1886 r. pobierać w 1887 r. 80% dodatek do podatków bezpośrednich, a Reprezentacya powiatowa popiera ten wniosek.

Wydział krajowy wnosi przeto :

Wysoki Sejm raczy przyzwolić gminie Koziały pobierać w 1887 r. 80% dodatek do podatków bezpośrednich na pokrycie potrzeb gminy.

JW. hr. Marszałek. Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (Nikt.) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta. Kto się zgadza z tym wnioskiem, zechce rękę podnieść. (Większość.) Wniosek przyjęty.

Z kolei następuje sprawozdanie komisji budżetowej o preliminarzu krajowej średniej szkoły rolniczej i szkoły ogrodniczej w Czernichowie na rok 1887.

Sprawozdawca p. Abrahamowicz ma głos.

P. Polanowski. Proszę o głos — przed tym punktem porządku dziennego.

JW. hr. Marszałek. P. Polanowski ma głos.

P. Polanowski. Mam prośbę do JW. Marszałka. Na porządku dziennym zostało postawione sprawozdanie komisji budżetowej o preliminarzu krajowej średniej szkoły rolniczej i szkoły ogrodniczej w Czernichowie. Komisya gospodarstwa krajowego dotąd z powodów od niej niezależnych nie mogła nawet informacyjnej dyskusji nad tym przedmiotem przeprowadzić. Owóż upraszam, by przedmiot ten JW. Marszałek z dzisiejszego porządku dziennego usunąć zechciał.

JW. hr. Marszałek. P. Polanowski wnosi, aby ten przedmiot usunąć z porządku dziennego. Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (Nikt.) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta. Odwołam się więc pod względem usunięcia tego przedmiotu z porządku dziennego do decyzji Wys. Izby. Kto się z wnioskiem p. Polanowskiego zgadza, zechce rękę podnieść. (Większość.) Jest przyjęty. W takim razie cofam ten punkt z porządku dziennego.

Następuje sprawozdanie komisji budżetowej o preliminarzu krajowych niższych szkół rolniczych w Horodence, Jagielnicy i Kobiernicach. (Aleg. 97.)

Sprawozdawca p. Abrahamowicz ma głos.

Sprawozdawca p. Abrahamowicz (zaczyna czytać sprawozdanie z aleg. 97).

Sekretarz Dr. Stanisław hr. Bardeni. Wnoszę uwolnienie p. sprawozdawcy od czytania.

JW. hr. Marszałek. Jest wniosek, uwolnienia p. sprawozdawcy od czytania. Czy żąda kto głosu? (Nikt.) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta.

Kto się zgadza z wnioskiem uwolnienia p. sprawozdawcy od czytania, zechce rękę podnieść. (Większość.) Jest przyjęty.

Rozprawa ogólna otwarta. Czy żąda kto głosu?

P. Jan Gnoiński. Proszę o głos.

JW. hr. Marszałek. P. Gnoiński ma głos.

P. Jan Gnoiński. Między preliminarzem niższych szkół rolniczych przedłożonym przez komisję budżetową, a preliminarzem Wydziału kraj. zachodzi różnica tylko co do dwóch pozycji, a mianowicie: Komisya budżetowa wstawia w rubryce dochodów kwotę 360 zł. jako dochód „z zarobku uczniów“, zaś w rubryce wydatków kwotę 60 guldenów na sprawienie i odnowienie narzędzi rolniczych. Co do tych dwóch pozycji pozwolę sobie zrobić uwagę, iż jest to właściwie rzeczą orzeczenia zasadniczego, czy w ogóle uczniowie niższych szkół rolniczych mają być używani do robót za zapłatą, do najmu, czy nie. Lecz to jedynie, iż pod tym względem komisya gospodarstwa krajowego nie miała sposobności wypowiedzieć swoich zapatrywań, nie mogłoby być dostatecznym powodem dla mnie, ażeby głosować przeciwko tym pozycjom budżetu. Powody są daleko ważniejsze. Sprawa zarobku uczniów była przedmiotem wyczerpującej dyskusji przy sposobności układania statutu wzorowego dla wszystkich niższych szkół rolniczych w kraju, i po wyczerpującej dyskusji w ankiecie umyślnie w tym celu zwołanej, zgodzono się, iż byłoby najwłaściwiej nie normować tego zarobku uczniów w statucie i pozostawić to zupełnie ocenieniu dyrekcyi i kuratoryi każdej szkoły z osobna, co pod tym względem ma być zarządzone.

Nie wiem, jakie zapatrywanie ma w tej mierze kuratorya szkoły w Kobiernicach, a jakie kuratorya szkoły w Horodence. Co do Jagielnicy przeważa zapatrywanie, iż byłoby najwłaściwsem te drobne zarobki uczniów lokować w ka-

sie oszczędności i całą kwotę, jakaby się w ten sposób w ciągu lat 3 dla każdego pojedynczego ucznia zebrała, oddać temu uczniowi przy opuszczeniu Zakładu i ukończeniu całego kursu. Byłoby to małą zapomogą dla niego na pierwszy początek gospodarstwa, ułatwiłoby mu sprawienie jakichś lepszych narzędzi rolniczych, jakiegoś pługu lub czegoś podobnego.

To jeden wzgląd, ale są inne jeszcze daleko ważniejsze. Zadaniem każdej szkoły, a zatem i szkoły rolniczej, jest nietylko nauczanie czegoś, ale zarazem kształcenie i wychowanie w ogóle, usuwanie mylnych zapatrywań i leczenie z błędów; niezawodnie jednym z najważniejszych błędów u naszych włościan jest brak przezorności, brak zmysłu oszczędzania i nie ulega kwestyi, że dopóki włościanie nie ulecą się z tego błędu, nic nie potrafi podźwignąć ich z upadku ekonomicznego, w jakim się znajdują, ani szkoły rolnicze, ani kółka rolnicze, ani jakiegokolwiek inne zarządzenia.

Dlatego właśnie pragnęła kuratoria szkoły w Jagielnicy przyzwyczajać uczniów do robienia drobnych oszczędności, zapoznała ich z instytucją kas oszczędności, o której włościanin nie wie, że może zaledwie znaleźć się jeden na stu, który coś wie, — i praktycznie przekonywa ich, jak to z drobnych kwot oszczędzonych zbierają się kapitały, jak na stosunki włościan dość znaczne, kilkudziesięciu guldenów. Zdaje mi się, że to jest myśl zdrowa i zasługuje na poparcie. Więc jeżeliby w ogóle uczniowie niższych szkół rolniczych mieli być używani do robót za zapłatą, to byłoby najwłaściwszem, żeby kwota w ten sposób zarobiona była obracaną na ich pożytek, żeby ich pracy nie wynajmować na rachunek funduszu krajowego, który takiej pomocy z pewnością nie potrzebuje.

Jeszcze jedną zrobić uwagę: zawsze kiedy powstanie jakaś nowa myśl, nim jeszcze zostaną pierwsze kroki do jej zrealizowania poczynione, napotyka ta nowa myśl krytyki i zupełnie niezasłużone zarzuty. To samo było ze szkołą w Jagielnicy, jak sobie Wysoka Izba przypomina, pierwszą szkołą przeznaczoną dla włościan. Nim jeszcze położono pierwszy kamień do fundamentu pod budynek szkolny, już się rozeszły pogłoski, że właściwie nauka uczniów — to tylko pretekst, głównym celem tej szkoły ma być dostarczanie właścicielowi klucza Jagielnickiego trzydziestu bezpłatnych niemal parobków, utrzymywanych

kosztem funduszu krajowego. Więc byłbym bardzo przeciwko temu, żeby powzięto jakąkolwiek uchwałę, któraby takim pogłoskom dała pozór, jakiś cień słuszności; a gdyby powiedziano, że każda szkoła rolnicza ma 360 guldenów rocznie zarobić, mogłyby się znów takie pogłoski wznowić.

Zwrócę się teraz do cyfr postawionych przez p. referenta. Zdaje mi się, że obliczenie, poczynione przez p. referenta, opiera się na mylnych podstawach. P. referent przyjmuje jako dochód z pracy uczniów 360 guldenów; t. j. 30 uczniów po 12 reńskich czyni 360 guldenów — ale w szkole w Kobiernicach niema 30 uczniów, jest ich 18 tylko; tak samo w szkole w Horodence jest tylko 18 uczniów i 18 pozostanie aż do końca Września roku bieżącego. Więc zdaje mi się, gdybym nawet przyjął, że mają być roboty uczniów wykonywane za zapłatą, to nigdyby zarobek ten nie mógł uczynić cyfry, którą przyjął p. referent w swoim preliminarzu.

Tylko co do szkoły w Jagielnicy mogłyby być obliczenia p. referenta oparte na rzeczywistej podstawie, gdyż tam jest 30 uczniów; zachodzi jednak ta okoliczność, że jeżeli przyjmniemy jako wartość zarobku jednego ucznia z trzeciego kursu, t. j. ucznia już wprawionego do wykonywania tych robót praktycznych, 12 guldenów, to nie byłoby całkiem słuszne przyjmować zarobek ucznia z pierwszego roku, chłopca, którego dopiero wzięto z wioski, który nigdy nie widział ulepszonych narzędzi, który za swoją robotę ledwie trzecią część z zapłaty ucznia z trzeciego roku dostać może, na równi z zarobkiem tego już wykształconego ucznia.

Zwracam uwagę p. referenta jeszcze na jedną okoliczność: w szkole w Kobiernicach nie ma ani jednego morga pola, w szkole w Horodence jest 6 morgów pola, a szkoła Jagielnicka posiada 24 morgów pola własnego, a gospodarstwo na tych 24 morgach pola jest głównym środkiem naukowym dla szkoły Jagielnickiej. Zachodzi jeszcze jedna okoliczność; w szkole Jagielnickiej potrzeba utrzymywać dla nauki uczniów liczny inwentarz, którego z tych 24 morgów utrzymywać nie można, więc zachodzi potrzeba przykupywania corocznie pewnej ilości paszy, co bardzo drogo wynosiło, albo też przynajęcia kilku czy kilkunastu morgów pola, ażeby na tem polu brakującą paszę wyprodukować, co według preliminarza, któryśmy robili, wyniesie daleko

taniej, tak, że jeżeli ostatecznie cały plan dla szkoły rolniczej w Jagielnicy będzie uregulowany, uczniowie szkoły będą mieli do obrabiania 30 kilka do 40 morgów własnego pola.

Więc pozwolę sobie zapytać p. referenta, czy jest słusznem, od uczniów, którzy mają obrabiać 40 morgów pola własnego, wymagać takiej samej ilości pracy, jak od uczniów szkoły w Kobiernicach, którzy nie mają ani jednego morga. Zdaje mi się, że to nie było słusznem.

W sprawozdaniu swoim podnosi p. referent iż należy zaprowadzić dlatego całodzienną robotę za wynagrodzeniem, aby wprawić uczniów szkoły rolniczej do całodziennnej pracy. Powiada także p. referent, że folwarki okoliczne będą najchętniej tych uczniów do roboty najmować. Otóż co do pierwszego twierdzenia, zdaje mi się, przyzwyczajanie uczniów do takiej całodziennnej pracy jest zupełnie zbyteczne; wszak ci wszyscy chłopcy są to synowie włościan, którzy w takiej pracy całodziennnej od dzieciństwa wzrosli!

Przecież nie ma obawy, iżby ta praca całodzienna im szkodziła, iżby potrzeba ich do niej dopiero przyzwyczajać. Co zaś do twierdzenia, iż bardzo łatwo mogą ich wynająć okoliczne folwarki, to pozwolę sobie tutaj podnieść także pewne wątpliwości. Jużciż robota uczniów, z wyjątkiem uczniów z trzeciego roku, którzy są wprawieni, mianowicie uczniów pierwszego i drugiego roku jest dopiero próbą ich pracy, i wiem z własnego doświadczenia, że zarząd fundatora szkoły w Jagielnicy oświadczył: „dość ofiar ponosiliśmy dla kraju, jeżeli postawiliśmy tak znacznym kosztem budynki szkolne i jużciż ja, jako zarządca tego folwarku odpowiadam za dochody, nie mogę dopuścić, żeby kosztem właściciela na jego polach robiono doświadczenia, żeby ci malcy się ćwiczyli, bo nie ulega kwestyi, że te próby tylko szkody właścicielowi przyniosą.

Z tych powodów, które miałem zaszczyt przytoczyć, jestem przeciwny wstawianiu tych pozycji do preliminarza i zastrzegam sobie stawianie odnośnych poprawek przy rozprawie specjalnej.

P. Struszkiewicz. Proszę o głos.

JW. hr. Marszałek. P. Struszkiewicz ma głos.

P. Struszkiewicz. Gdyby sprawozdanie komisji gospodarstwa krajowego było pierwiej weszło do Sejmu, oczywiście rozprawa ta, która

obecnie się zawiązuje nad kwestyą szkół rolniczych niższych, nie miałyby miejsca w tym punkcie i byłaby właściwie rozstrzygniętą zdaniem komisji gospodarstwa krajowego. Gdy to nie mogło nastąpić, przeto komisya gospodarstwa krajowego, różniąc się w zapatrywaniach co do punktu podniesionego już przez poprzedniego mowcę, upoważniła mnie jako referenta tej sprawy do wyjaśnienia swego stanowiska i do umotywowania takowego.

Wszystkie te 3 szkoły rolnicze, jakkolwiek mają jeden i ten sam program, jakkolwiek do jednego zdążają celu, to jednakowoż muszą być traktowane stosownie do miejscowych warunków, w jakich rozwijać się muszą, i w żaden sposób jedna modła dla wszystkich 3 szkół zastosowaną być nie może. I tak pozwolę sobie zwrócić uwagę Wysokiej Izby na to, co już poprzedni mowca pokrótce powiedział, że szkoła w Kobiernicach ma tylko dwuletni kurs nauki i mały ogródek przytykający do tej szkoły. Szkoła w Horodence ma 6 morgów pola i trzyletni kurs nauki. Szkoła zaś w Jagielnicy posiada także trzyletni kurs nauki i 24 morgów pola, które, stosownie do uwag poprzedniego mowcy, w krótkim czasie nawet zwiększone być musi.

Komisya gospodarstwa krajowego nie przypuszcza, ażeby n. p. w szkole w Kobiernicach była możliwość przeprowadzenia tego zarobku tak systematycznie w obec tego, że trwający kurs dwuletni nadaje zupełną podstawę do wniosku, że nie będzie czasu na wykonywanie robót praktycznych w tym rozmiarze i w tej rozciągłości, jak tego komisya budżetowa sobie życzy. Szkoła rolnicza w Jagielnicy, mająca własne obszerne gospodarstwo, musi całą pracę uczniów w tym gospodarstwie zużyć, a nawet wątpię, czy ich własnymi siłami się obejdzie. Tu co do tego punktu, może szanowny pan referent komisji budżetowej powie, że rachunkowo ta rzecz da się przeprowadzić.

W takim razie sędzę, że co do szkoły w Jagielnicy będzie ten zarobek znacznie wyższy, jak takowy komisya budżetowa stawia. Jedyne szkoła w Horodence byłaby w tem położeniu, że mogłaby swoich uczniów zatrudniać i do zarobku używać. Jeżeli więc zarobek uczniów wskazanym jest przez komisję budżetową jako bardzo ważny ze względu na doniosłe praktyczne znaczenie, a komisya gospodarstwa krajowego temu nie przeczy, to też i ja nie mogę stanowczo po-

wiedzieć, ażeby to było błędnem zapatrywaniem, lecz owszem stoję na stanowisku, że zapatrywanie to jest słusznem i że trzeba wymagać koniecznie, ażeby uczniowie byli kompletnie przygotowani do roboty praktycznej, ażeby w danym razie własne gospodarstwa od razu objąć mogli i w praktyczne życie byli w stanie to wprowadzić, czego w teorii się uczyli, do czego ich w tych szkołach z wielkim trudem i z niemałymi nakładami przygotowywano.

To twierdzenie nie uprawnia jednak do tego wniosku, ażeby w szkole stanowczo z pominięciem innych kierunków wykształcenia przede wszystkim brać na uwagę to i dyrekcji wszystkich szkół ryczałtem powiedzieć „to musisz zarobić tymi uczniami“ i wstawiać odpowiednie kwoty w budżet. Komisya gospodarstwa krajowego jest tego zdania, że jakkolwiekby później w praktyce okazało się możliwość wstawiania w budżet jakiejś cyfry w tej rubryce, w każdym razie sądzę jednak, że dla każdej szkoły w obec tych tu nadmienionych powodów inna cyfra wypaść musi.

Ja tedy wypowiadając tu te słowa, wyrażam wątpliwość, ażali w zastosowaniu szkoły w Kobiernicach kiedykolwiek ta rubryka będzie wypełnioną i dlatego w ogóle śmiem zaznaczyć, że to jest zapatrywaniem komisji gospodarstwa krajowego i przyłączam się zupełnie do zapatrywań i poprawki posła Gnoińskiego.

JW. hr. Marszałek. Czy żąda jeszcze kto głosu? (Nikt). Skoro nikt głosu nie żąda, rozprawa ogólna zamknięta.

P. sprawozdawca ma głos.

Sprawozdawca p. Abrahamowicz. Przede wszystkim muszę rozpocząć od sprostowania samego faktu. Szanowny członek kuratorji szkoły w Jagielnicy zarzucił mi, iż obliczenia co do dochodów z zarobku uczniów pojedynczych szkół przezemnie uczynione, polegają na błędnych danych i usiłował dowieść, iż w Horodence jest tylko 18 uczniów, w Kobiernicach 20 a jedynie tylko w Jagielnicy jest ich 30.

Dziwna rzecz, że ten szanowny oponent, chcąc sprostować cyfry w sprawozdaniu podane, nie zadał sobie jednocześnie pracy, ażeby sprostować cyfry te same w innych rubrykach, tam, gdzie one wpływają na niekorzyść funduszu krajowego, a mianowicie, w rubryce wydatków: „koszta utrzymania uczniów“.

Otóż jeżeli Panowie weźmiecie na uwagę cyfry kosztów utrzymania uczniów, to przyjdziecie do przekonania, że w Horodence obliczono koszt dla 30 uczniów a w Kobiernicach obliczono także na 30 uczniów. Więc gdy chodziło, ażeby z funduszu krajowego dać jakkolwiek zasiłek dla utrzymania uczniów, to robiono preliminarz dla 30, gdy jednak chodzi o odebranie jakiegokolwiek części z tej preliminowanej kwoty, to już jest tylko 18 uczniów.

Te preliminowania polegają na sprawozdaniu Wydziału krajowego i na sprawozdaniu kuratorji odnośnych szkół. Komu ma komisya budżetowa wierzyć? Gdzież pytam ma szukać innych dat nad te, które daje Wydział krajowy i odnośna kuratorja? Szanowny oponent powiada: „Zadaniem szkoły nie jest to, ażeby uczniowie tam będący pracowali. Szkoła ma leczyć z błędów!“.

Ależ Panowie! ta szkoła ma przez 3 lata po 365 dni do leczenia błędów, więc niech z tych prelekcyj leczenia z błędów odstąpi na cele, które wiodą tam, gdzie te szkoły w myśl statutu mają prowadzić t. j. do wykształcenia praktycznego i dania uzdolnienia temu uczniowi, który w tej szkole się kształci, pewną ilość dni, a zawsze sporo czasu jeszcze zostanie i dla tej pracy, o którą obecnie rozprawa się toczyła. Ale ta rzecz była tak traktowaną, jakby to była jakaś nowość, fantazja i tak dalej.

Równorzędna szkoła tym trzem szkołom niższym, a nawet pod względem poziomu naukowego wyżej stojąca jest od lat kilkunastu w Dublanach istniejąca tak zwana szkoła parobków. Czyż w tej szkole parobków uczniowie nie zarabiają rocznie nie po 12 ale po 18 zł., i czyż ten zarobek uznany został jako czynność szkodliwa dla zakładu. Przeciwnie przy każdym sprawozdaniu dyrekcji przyczynia się zarobek do wyrobienia wytrwałości, powtóre do wyćwiczenia fachowego w robotach i potrzebach, które ich w zarabkowaniu późniejszym czekają.

Na podstawie tedy takiej praktyki i takiego doświadczenia my mamy powiedzieć „nie“, w tych szkołach rolniczych, gdzie się kształcą nie dzieci, ale wyrostki z chat wieśniaczych, tam nikt się nie ma uczyć pracy, tam ma słuchać prelekcyj. Przepraszam, co do mnie, na to zgodzić bym się nie mógł.

Szanowny oponent powiada dalej: „My chcie-

libyśmy te zarobki, jeżeli w ogóle będą, darować uczniom“.

Proszę Panów, wybaczenie, ale ja mniemam, że fundusz krajowy nie stoi nam tak do dyspozycji, ażebyśmy z niego łaski robili. Łoży fundusz krajowy na te szkoły, więc też ma prawo domagać się zwrotu, o ile takowy jako dopuszczalny się przedstawia.

Dalej powiada szanowny oponent, czy ta młodzież, a mianowicie wyrostki mający po 16, 17 lub 18 lat, czy nie będą przyjęci do gospodarstwa dzieci włościan, wyrosłe przy gospodarstwie w zagrodzie chłopskiej, czy nie będą przyjmowane tak, jak robiono? Dlaczego? Czy oni nie będą umieli z robotą się obchodzić? Nie będą umieli wziąć wideł do rąk, grabi, albo wyjść z pługiem, kopać i siać?

Ale jak z jednej strony podnosi tę tezę i wątpliwość, tak z drugiej strony powiada, pocóż brać ich do roboty, poco ich wyćwiczać, oni z domu to przynieśli, wytrwałość i zdolność do codziennej pracy. A, proszę panów, to rzecz drobna na pozór, ale zasadnicza; tu Wysoki Sejm będzie rozstrzygał, czy chce rozciągnąć tę teoretyczną naukę, która istniała w wyższych szkołach rolniczych i ograniczyć się jedynie do wykładów z pominięciem praktycznego wykształcenia, i na szkoły rolnicze niższe, czy też chce mieć z tej szkoły robotnika uzdolnionego do pracy całodziennej i nie odzwyczajonego od tejże. To był powód, dla którego komisja budżetowa wstawiła w rubrykę dochodów każdej z tych szkół pewną pozycję, jako zarobek każdego z uczniów przy gospodarstwie, przy którym się te szkoły opierają. Ale taki zarobek obliczony na 18 zł. rocznie w Dublinach, tu przyjęto tylko w cyfrze minimalnej 12 zł. Trzy dni w miesiącu wystarczą, aby uczeń te 12 zł. zarobił.

Szanowny oponent powiada: „mamy już 24 morgów, będziemy mieli w niedalekiej przyszłości 40 morgów; już oblicza konieczną robotę przy uprawie tych 40 morgów i przychodzi do przekonania, że ci uczniowie nie będą mogli zarobić; ależ dla funduszu krajowego to obojętne czy ten zarobek będzie rezultatem całodziennej pracy przy 40 morgach, czy przy gospodarstwie, na którym się szkoła opiera, byle tylko uczniowie pracowali.

Dlatego też zdaniem mojem w interesie szkolnictwa, to jest naszych szkół rolniczych,

w interesie odzwyczajania młodzieży od tej pracy, w której wzrosli, a zaprawiania ich do trudu, do którego będą w przyszłości musieli nawyknać, leży, aby te preliminarowane przez komisję budżetową dochody wykreślone nie były, i dlatego, gdy przyjdzie do uchwalenia odnośnych pozycji, z całym naciskiem błagać będę Wysoką Izbę, aby tej pozycji nie uchylała.

JW. hr. Marszałek. Przystępujemy do rozprawy szczegółowej.

Sprawozdawca p. Abrahamowicz (czyta): Szkoła w Horodence.

W y d a t k i.

Rubr. I. Płace nauczycieli.

Poz. 1. Nauczyciel kierownik, płaca 1.200 zł. dodatek aktywalny 140 zł., zwycz. 1.340 zł.

Poz. 2. Nauczyciel fachowy pomocniczy, płaca 720 zł., dodatek aktywalny 60 zł., zwycz. 780 zł.

Poz. 3. Instruktor, zwycz. 480 zł.

Poz. 4. Nauczyciel do nauk elementarnych zwycz. 350 zł.

Poz. 5. Kapelan i katecheta, zwycz. 150 zł.

Poz. 6. Nauczyciel weterynaryi, zwycz. 150 zł. — razem 3.250 zł.

Rubr. II. Koszta administracji:

7. Zarząd:

a) koszta kancelaryjne, inseraty, druki i portorya 100 zł.

b) służa szkolny, 240 zł.

c) utrzymanie jednej pary koni, 200 zł.

d) zakupno i utrzymanie narzędzi rolniczych 60 zł., razem 600 zł.

Poz. 8. Opał, zwycz. 500 zł.

Poz. 9. Oświetlenie, zwycz. 100 zł.

Poz. 10. Utrzymanie budynków

Poz. 11. Ubezpieczenie „ 200 zł.

Poz. 12. Płaca kominiarza

Poz. 13. Sprzęty i ruchomości, zwycz. 100 zł.

Poz. 14. Należność rządowa od przeniesienia własności gruntów zakupionych dla szkoły z wymierzonych 463 zł. 75 ct. spłacalnych w 10. latach, druga roczna rata, zwycz. 46 zł.

Poz. 15. Lekarz, apteka i inne 100 zł. — Razem 1.646 zł.

Rubr. III. Utrzymanie uczniów.

Poz. 16. Stołowanie,

Poz. 17. Odzież, pościel i pranie dla 30. uczniów po 150 zł., zwycz. 4.500 zł. — razem 4.500 zł.

Rubr. IV. Potrzeby naukowe.

Poz. 18. Przybory do pisanie i nauki uczniów, zwyczaj. 120 zł.

Poz. 19. Przykupno środków naukowych 200 zł. — razem 320 zł.

Suma wydatków 9.716 zł.

JW. hr. Marszałek. Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (Nikt). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta. Kto przyjmuje rubr. I., II., III. i IV. wydatków w łącznej sumie 9.716 zł., zechce rękę podnieść. (Większość). Są przyjęte.

Sprawozdawca p. Abrahamowicz (czyta):

D o c h o d y.

Rubr. I. poz. 1. Subwencja z c. k. Skarbu Państwa 2.000 zł. — razem 2.000 zł

Rubr. II. poz. 2. Opłaty na utrzymanie uczniów:

- a) Oddział Horodeński c. k. galic. Towarzystwa gospodarczego, 3 stypendya po 150 zł. 450 zł.
- b) Rada powiatowa Horodeńska, 3 stypendya po 100 zł., 300 zł. 1 stypendyum 150 zł., 450 zł.
- c) Rada powiatowa Tłumacka, 1 stypendyum 150 zł.
- d) Gmina miasta Horodenki 100 zł., zwyczaj. 1.150 zł. — razem 1.150 zł.

Rubr. III. poz. 3. Czysty dochód z gruntów szkolnych (6 morgów) 60 zł.

Poz. 4. Zarobek 30 uczniów po 12 zł. 360 zł., zwyczaj. 420 zł. — razem 420 zł.

Suma dochodów 3.570 zł.

JW. hr. Marszałek. Rozprawa otwarta.

P. Struszkiewicz. Proszę o głos.

JW. hr. Marszałek. P. Struszkiewicz ma głos.

P. Struszkiewicz. Już w ogólnej dyskusji zaznaczyłem stanowisko moje jako członka komisji gospodarstwa krajowego co do preliminarza dochodów szkół i z tych powodów, które w ogólnej rozprawie wypowiedziałem, wnoszę wykreślenie pozycji III. 4. t. j. zarobek uczniów po 12 zł. 360 zł. i proszę Wys. Izbę, aby przeciw niej głosowała. Przy tej sposobności prostuję fakt. Szan. referent odpowiadając na wywody p. Gnoińskiego powiedział, jakoby p. Gnoiński chciał, by uczniowie w tych szkołach

nic nie robili. Otóż tego wyrażenia ani p. Gnoiński ani ja, jako referent komisji gospodarstwa krajowego nie użyliśmy.

Tu teraz stawiam poprawkę, aby wykreślić sumę 360 zł. jako zarobek uczniów w rubr. III. poz. 4.

JW. hr. Marszałek. Kto popiera tę poprawkę zechce rękę podnieść. (Niedostateczna ilość.) Niema dostatecznego poparcia, jest bowiem tylko 11 głosów. Czy żąda jeszcze kto głosu? (Nikt.) Gdy nikt głosu nie żąda, pan sprawozdawca ma głos.

Sprawozdawca p. Abrahamowicz. Skoro żądanie p. Struszkiewicza nie zostało poparte, nie mam nic do powiedzenia i wnoszę w myśl wniosku komisji budżetowej, aby rubr. III. poz. 4. Zarobek 30 uczniów po 12 zł. przyjęto.

JW. hr. Marszałek. Przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje rubr. I., II. i III. Dochodów w kwocie 3.570 zł. zechce rękę podnieść. (Większość.) Są przyjęte. Następuje budżet szkoły w Jagielnicy.

Sprawozdawca p. Abrahamowicz (czyta): Szkoła w Jagielnicy.

Wydatki.

Rubr. I. Płace nauczycieli.

Poz. 1. Nauczyciel kierownik, płaca 1.200 zł., dodatek aktywalny 140 zł. — razem 1.540 zł.

Poz. 2. Nauczyciel fachowy pomocniczy, płaca 720 zł., dodatek aktywalny 60 zł. — razem 780 zł.

Poz. 3. Instruktor, płaca 480 zł., wikt 85 zł. — razem 565 zł.

Poz. 4. Nauczyciel do nauk elementarnych 300 zł.

Poz. 5. Kapelan i katecheta 150 zł.

Poz. 6. Nauczyciel weterynaryi 150 zł. — razem 3.285 zł.

Rubr. II. Koszta administracji.

Poz. 7. Zarząd:

a) koszta kancelaryjne, inseraty, druki i portorya 100 zł.;

b) sługa szkolny 240 zł.;

c) zakupno i utrzymanie narzędzi ręcznych rolniczych 60 zł. — razem 400 zł.

Poz. 8. Opał 400 zł.

Poz. 9. Oświetlenie 100 zł.

Poz. 10. Utrzymanie budynków

Poz. 11. Ubezpieczenie

Poz. 12. Płaca kominiarza

} 250 zł.

Poz. 13. Ruchomości i sprzęty 100 zł.

Poz. 14. Lekarz, apteka i inne 100 zł. —
razem 1.350 zł.

Rubr. III. Utrzymanie uczniów.

Poz. 15. Stołowanie

Poz. 16. Odzież, pościel i pranie dla 30
uczniów po 150 zł. — razem 4.500 zł.

Rubr. IV. Potrzeby naukowe.

Poz. 17. Potrzeby do pisanie i nauki uczniów
120 zł.

Poz. 18. Przykupno środków naukowych
200 zł. — razem 320 zł.

Rubr. V. Poz. 19. Czynsz dzierżawny za
grunta używane przez szkołę 50 zł.

Suma wydatków 9.505 zł.

JW. hr. Marszałek. Czy żąda kto głosu?
(Nikt.) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zam-
knięta. Kto przyjmuje Rubr. I., II., III., IV. i V.
Wydatków w sumie 9.505 zł. zechce rękę po-
dnieść. (Większość.) Są przyjęte.

Sprawozdawca p. Abrahamowicz (czyta):

Dochody.

Rubr. I. Poz. 1. Subwencja z c. k. Skarbu
państwa 2.000 zł.

Rubr. II. Poz. 2. Opłaty na utrzymanie
uczniów:

a) c. k. gal. Tow. gosp. oddział Buczac-
Czortków-Zaleszczyki 300 zł.;

b) Rada powiatowa Czortkowska 300 zł.;

c) Rada powiatowa Borszczowska 300 zł.;

d) Rada powiatowa Zaleszczycka 100 zł.;

e) ks. Czartoryski Roman 450 zł.;

f) p. Piotr Platner 150 zł. — razem 1.600 zł.

Rubr. III. Poz. 3. Czysty dochód z 24 mor-
gów pola szkolnego 240 zł.

Poz. 4. Zarobek 30 uczniów po 12 zł. —
360 zł. — razem 600 zł.

Suma dochodów 4.200 zł.

JW. hr. Marszałek. Rozprawa otwarta.

P. Gnoiński Jan. Proszę o głos.

JW. hr. Marszałek. Poseł Gnoiński
ma głos.

P. Gnoiński Jan. Prosiłem o głos co do
Rubr. III. poz. 4. i wnoszę o wymazanie tej po-
zycji na podstawie motywów, które miałem za-
szczyt przytoczyć w rozprawie ogólnej.

JW. hr. Marszałek. P. Gnoiński wnosi
wymazanie pozycji Dochodów: „Zarobek 30

uczniów po 12 zł. — 360. Kto popiera ten wnio-
sek zechce rękę podnieść. (Dostateczna ilość).
Jest poparty. Czy żąda jeszcze kto głosu? (Nikt.)
Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta.
P. sprawozdawca ma głos.

Sprawozdawca p. Abrahamowicz. Zwró-
cę uwagę Panów na okoliczność, że dla szkół,
które mają jedną normę i jednakie płace na-
uczycieli, muszą być jednakie i poszczególne ru-
bryki dochodów i wydatków — Szkoła w Horo-
dence uchwalona została przez Panów, jako taka,
gdzie zarobek ma istnieć, jakżeby wyglądała ta
szkoła Jagielnicka, gdybyście Panowie uchwalili,
że tam zarobek nie ma istnieć, gdy istnieje w
szkole Horodeńskiej odległej zaledwie o kilka mil.

Jeśli Szan. oponent podniósł, że młodzież
będzie zajęta przy 40 morgach, które szkoła bę-
dzie miała do uprawy, to ten zarobek będzie się
musiał znaleźć tak samo jak gdzieindziej i uczenio-
wie będą musieli pracować, a o to komisji chodzi.

JW. hr. Marszałek. Przystępujemy do
głosowania. Podam najprzód pod głosowanie
Rubr. I., Rubr. II. i Rubr. III. poz. 3. Kto je
przyjmuje zechce rękę podnieść. (Większość.) Są
przyjęte. Następuje Rubr. III. poz. 4. „Zarobek
30 uczniów po 12 zł. — 360 zł. Kto tę pozycję
przyjmuje zechce rękę podnieść. (Większość.)
Jest przyjęta. Przyjęte są zatem dochody w su-
mie 4.200 zł.

Następuje budżet szkoły w Kobiernicach.

Sprawozdawca p. Abrahamowicz (czy-
ta): Szkoła w Kobiernicach.

Wydatki.

Rubr. I. Płace nauczycieli.

Poz. 1. Nauczyciel fachowy, zarazem kiero-
wnik, płaca 1.300 zł., dodatek aktywalny 240 zł. —
razem 1.540 zł.

Poz. 2. Nauczyciel fachowy pomocniczy,
płaca 720 zł., dodatek aktywalny 60 zł. — ra-
zem 780 zł.

Poz. 3. Instruktor 480 zł.

Poz. 4. Nauczyciel do nauk elementarnych
150 zł.

Poz. 5. Kapelan i katecheta 75 zł.

Poz. 6. Nauczyciel weterynaryi 200 zł. —
razem 3.225 zł.

Rubr. II. Koszta administracji.

Poz. 7. Zarząd:

a) koszta kancelaryjne, inseraty, druki i
portorya 100 zł.;

- b) sługa szkolny 240 zł.;
 c) utrzymanie jednej pary koni szkolnych 200 zł.;
 d) zakupno i utrzymanie narzędzi ręcznych rolniczych 60 zł. — razem 600 zł.
 Poz. 8. Opał 300 zł.
 Poz. 9. Oświetlenie 100 zł.
 Poz. 10. Utrzymanie budynków
 Poz. 11. Ubezpieczenie budynków } 200 zł.
 Poz. 12. Płaca kominiarza
 Poz. 13. Sprzęty i ruchomości 100 zł.
 Poz. 14. Lekarz, apteka i różne inne 100 zł. — razem 1.400 zł.

Rubr. III. Utrzymanie uczniów.

- Poz. 15. Stołowanie —
 Poz. 16. Odzież, pościel i pranie dla 30 uczniów po 150 zł. — razem 4.500 zł.

Rubr. IV. Potrzeby naukowe.

- Poz. 17. Przybory do pisania i nauki uczniów 150 zł.
 Poz. 18. Przykupno środków naukowych 200 zł. — razem 350 zł.

Suma wydatków 9.475 zł.

JW. hr. Marszałek. Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (Nikt.) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta. Kto przyjmuje rubryki I., II., III., IV. w łącznej kwocie 9.475 zł., zechce rękę podnieść. (Większość.) Są przyjęte.

Sprawozdawca p. Abrahamowicz (czyta):

Dochody.

Rubr. I. Poz. 1. Subwencja z c. k. Skarbu państwa 3.000 zł.

Rubr. II. Poz. 2. Opłaty na utrzymanie uczniów:

- a) Rada powiatowa Bialska 420 zł.;
 b) Rada powiatowa w Wadowicach 140 zł.
 c) Gmina miasta Kęty 50 zł.;
 d) p. Gabryela Wrotnowska 140 zł.;
 e) p. hrabina Dębińska 140 zł.;
 f) p. Stanisław Klucki 140 zł.;
 g) p. Oskar z Rudna Rudziński 150 zł.;
 h) Towarzystwo rolniczo okręgowe w Wieliczce 150 zł. — razem 1.330 zł.

Rubr. III. Poz. 3. Czysty dochód z pola szkolnego (4½ morgi) 45 zł.

Poz. 4. Zarobek 30 uczniów po 12 zł. — 360 zł. — razem 405 zł.

Suma dochodów 4.735 zł.

JW. hr. Marszałek. Rozprawa otwarta.

P. Struszkiewicz. Proszę o głos.

JW. hr. Marszałek. Poseł Struszkiewicz ma głos.

P. Struszkiewicz. Szanownych Panów zadziwi zapewne, że pomimo dwukrotnej porażki jeszcze po raz trzeci przy odnośnej pozycji ośmieliłem się zabrać głos. Mam do tego ważne powody. Jeżeli przy pierwszym wywodzie szanowny referent zaznaczył jak by wyglądała ta szkoła, która by była równorzędną z poprzednimi gdyby rubryka dochodów i rozchodów nie była stawioną, to przy ogólnej rozprawie miałem zaszczyt zaznaczyć, że różni się ona lokalnie ale jeżeli teoretycznie powiada, że możliwy jest zarobek przy tamtych szkołach, to przy Kobiernicach stanowczo wykluczony być musi. Bo ta szkoła ma tylko dwuletni kurs, nie trzyletni, a spodziewam się, że Wysokiej Izbie nie zależy na tem, aby przy kursie dwuletnim dla uzyskania tej samej kwoty dyrekcja musiała zniżyć poziom nauki i wykształcenia uczniów.

Jeszcze raz więc ośmielam się, pomimo doznanej porażki, zwrócić uwagę na te stanowcze różnice pomiędzy warunkami rozwoju ułożenia i ustanowienia szkoły w Kobiernicach w stosunku do istniejących poprzednich i dla tego w imieniu dobra i należytego funkcjonowania tej szkoły, wnoszę wykreślenie z rubryki III. pozycji 3 i 4 w kwocie 405 zł.

JW. hr. Marszałek. Czy żąda jeszcze kto głosu? (Nikt.) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta. Pan sprawozdawca ma głos.

Sprawozdawca p. Abrahamowicz. Wyznam szczerze, że nie umiem sobie zdać sprawy z uwag, które słyszałem. Musimy sobie powiedzieć, czego i co mają się uczniowie w tych szkołach niższych uczyć i nauczyć. Ztamtąd nie mają oni z doktoratem powracać; te szkoły mają za zadanie, to, co mają szkoły równorzędne w całym świecie, to jest wykształcać tak zwanych „Vorarbeiterów“, parobków, którzyby umieli pokazać innym zupełnie nie wyćwiczonym, jak się ta lub inna czynność gospodarcza wykonywa. Ta młodzież nie może być trzymaną w tym kierunku, jaki jest przyjęty w zakładach wyższych rolniczych, ażeby cała nauka opierała się na wykładzie teoretycznym; to nie odpowiadałoby ani zadaniu, jakie sobie Wys. Sejm postawił, ani celowi, jaki zamierzamy osiągnąć z tych szkół. I tu chciał dowodzić, że chłopcy,

wyrostki mający 16—18 lat przez 2 całe lata muszą w szkole siedzieć, słuchać wykładów, uczyć się wszystkiego teoretycznie, a nawet nie do ręki nie wziąć, to znaczy zmienić te szkoły na coś, o szkodę krajowi przynosi i korzyści nie da i dlatego jak przy poprzednich szkołach, tak i przy tej stanowczo obstać przy tem, aby uczniowie byli zmuszeni do zarobku. A że zarobek jest możliwy, to dowodzi fakt, że każda szkoła opiera się o większe gospodarstwa, gdzie uczniowie pod kierunkiem inspektora i nauczyciela będą pożądanymi robotnikami jak inni i że możliwym jest zarobek taki, który komisya budżetowa wyznaczyła.

JW. hr. Marszałek. Podam pod głosowanie wniosek komisji. Kto jest za przyjęciem dochodów Rubr. I, II. i III. aż do Rubr. III. poz. 3 włącznie, zechce rękę podnieść. (Większość). Są przyjęte. Kto jest za przyjęciem Rubr. III. poz. 4. Zarobek uczniów w kwocie 360 zł., zechce rękę podnieść. (Większość). Jest przyjęta. W ten sposób przyjęte są dochody w ogólnej sumie 4.735 zł.

Budżety szkół rolniczych niższych są zatwierdzone.

Z porządku dziennego następuje:

Sprawozdanie komisji administracyjnej z wniosku p. Merunowicza w przedmiocie roboczych zakładów poprawczych. (**Aleg. 98**). Sprawozdawca p. Chamiec ma głos.

Sprawozdawca p. Chamiec. (Zaczyna czytać z aleg. 98).

Głosy: Uwolnić od czytania.

JW. hr. Marszałek. Kto jest za tem, aby pana sprawozdawcę uwolniono od czytania, zechce rękę podnieść. (Większość). Proszę o odczytanie wniosku komisji.

Sprawozdawca p. Chamiec. (czyta):

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wzywa się c. k. Rząd do założenia w Galicyi w jaknajkrótszym czasie zakładów przymusowej pracy i domów poprawczych.

JW. hr. Marszałek. Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (Nikt). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta. Pan sprawozdawca ma głos.

Sprawozdawca p. Chamiec. Ja powołuję się tylko na sprawozdanie, w którym dostatecznie, zdaje mi się, wyrażone zostały powody, dla których założenie domów przymusowej pracy dla

przestępców dorosłych i domów poprawy dla przestępców młodocianych jest uzasadnione. Powołuję się również na te ustępy ze sprawozdania, w których wyrażono, jak pilnym i niedającym się uchylić obowiązkiem rządu jest sprawą tą się zająć, wziąć ją energicznie w ręce i w krótkim przeciągu czasu przeprowadzić. Zdaje mi się, że Wysoki Sejm, który miał to sprawozdanie przed oczyma, musi je znać dokładnie i dlatego też nie widzę powodów w dłuższe wywody się wdawać.

JW. hr. Marszałek. Wniosek komisji opiewa: „Wzywa się c. k. Rząd do założenia w Galicyi w jak najkrótszym czasie zakładów przymusowej pracy i domów poprawczych”. Kto ten wniosek przyjmuje, zechce rękę podnieść. (Większość.) Jest przyjęty.

Z kolei następuje sprawozdanie Komisji prawniczej z przedłożenia Wydziału krajowego o potrzebie utworzenia w okręgu c. k. Starostwa Kossowskiego 3go c. k. Sądu powiatowego z siedzibą w miejscowości Żabie. (**Alegat 99**).

Sprawozdawca p. Rybicki ma głos.

Sprawozdawca p. Rybicki (zaczyna czytać sprawozdanie z Alegatu 99).

P. Dr. Stanisław hr. Badeni. Wnoszę o uwolnienie p. sprawozdawcy od czytania.

JW. hr. Marszałek. Kto jest za tem, ażeby p. sprawozdawcę uwolnić od czytania sprawozdania, zechce rękę podnieść. (Większość). Wniosek jest przyjęty. Proszę o odczytanie wniosku.

Sprawozdawca p. Rybicki (czyta):

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomerji z Wielkiem Księstwem Krakowskiem w myśl §. 2. ustawy z dnia 11. Czerwca 1868. r. (Nr. 59. D. u. p.) oświadcza c. k. Rządowi opinię, iż ze wszech miar pożądanem jest jak najrychlejsze utworzenie trzeciego c. k. Sądu powiatowego w okręgu c. k. Starostwa Kosowskiego z siedzibą we wsi Żabiu, do którego przyłączone być mają miejscowości: a) z dzisiejszego c. k. Sądu powiatowego w Kosowie: Żabie, Krzywórnia, Jasienów górny i b) z okręgu c. k. Sądu powiatowego w Kutach: Hołowy, Krasnoła, Stebne, Dołhopole, Polanki, Perechrestne, Fereskula, Jabłonica, Hryniawa i Uścieryki.

JW. hr. Marszałek. Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (Nikt). Gdy nikt głosu nie

żąda, rozprawa zamknięta. Kto się zgadza z dopiero co odczytany wniosek Komisji prawniczej, zechce rękę podnieść. (Większość). Wniosek jest przyjęty.

Z kolei następuje Sprawozdanie Komisji prawniczej z przedłożenia Wydziału krajowego w przedmiocie petycji gminy miasta Żołyni i innych o utworzenie nowego okręgu c. k. Sądu powiatowego z siedzibą w Żołyni. (**Alegat 100**). Sprawozdawca p. Rybicki ma głos.

Sprawozdawca p. Rybicki (zaczyna czytać sprawozdanie z Alegatu 100).

P. Dr. Stanisław hr. B a d e n i. Wnoszę o uwolnienie p. sprawozdawcy od czytania sprawozdania.

JW. hr. Marszałek. Jest wniosek na uwolnienie p. sprawozdawcy od czytania. Kto się z tym wnioskiem zgadza, zechce rękę podnieść. (Większość). Jest przyjęty. Proszę p. sprawozdawcę o odczytanie wniosku.

Sprawozdawca p. Rybicki (czyta).

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem przechodzi nad petycją gminy miasta i wsi Żołyni, o utworzenie nowego c. k. Sądu powiatowego z siedzibą w Żołyni, do porządku dziennego.

JW. hr. Marszałek. Rozprawa otwarta. Żąda kto głosu? (Nikt). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta. Kto przyjmuje wniosek Komisji, raczy rękę podnieść. (Większość). Jest przyjęty.

Z kolei następuje sprawozdanie Komisji prawniczej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie petycji gminy miasta Baranowa i okolicznych gmin o zaprowadzenie nowego c. k. Sądu powiatowego w Baranowie. (**Alegat 101**). Sprawozdawca p. Rybicki ma głos.

Sprawozdawca p. Rybicki (zaczyna czytać sprawozdanie z Alegatu 101).

P. R o m e r. Uwolnić p. sprawozdawcę od czytania sprawozdania.

JW. hr. Marszałek. Jest wniosek uwolnienia p. sprawozdawcy od czytania sprawozdania. Kto ten wniosek przyjmuje, raczy rękę podnieść. (Większość). Jest przyjęty. Upraszam p. sprawozdawcę o odczytanie wniosku Komisji.

Sprawozdawca p. Rybicki (czyta):

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Nad petycją gminy miasta Baranowa i

okolicznych gmin i obszarów dworskich, o zaprowadzenie nowego c. k. Sądu powiatowego w Baranowie przechodzi Sejm do porządku dziennego.

JW. hr. Marszałek. Rozprawa otwarta. Żąda kto głosu? (Nikt). Skoro nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta. Kto przyjmuje wniosek Komisji, raczy rękę podnieść. (Większość). Jest przyjęty.

Z kolei następuje sprawozdanie Komisji gminnej z petycji Rady powiatowej w Przemyślanach, w sprawie uchwalenia noweli do ustawy gminnej w kierunku ustanowienia zbiorowych ukwalifikowanych pisarzy gmin wiejskich. Sprawozdawca poseł Wasilewski ma głos.

Sprawozdawca p. Wasilewski (czyta).

S p r a w o z d a n i e

Komisji gminnej o petycji Rady powiatowej w Przemyślanach w sprawie uchwalenia noweli do ustawy gminnej w kierunku ustanowienia zbiorowych ukwalifikowanych pisarzy gmin wiejskich.

Wysoki Sejmie!

Petycja Rady powiatowej Przemyślańskiej żąda uchwalenia noweli do ustawy gminnej w kierunku:

1. ażeby każdy starający się o posadę pisarza gminnego był obowiązany poddać się pewnemu rodzajowi, choćby lekkiego egzaminu kwalifikacyjnego z ustawy gminnej, ze znajomości rachunkowości, prowadzenia manipulacji etc.

2. ażeby mianowani byli pisarzami gminnymi tylko tacy ludzie, którzy się wykażą świadectwem przynależnej władzy ze złożonego pozbego egzaminu kwalifikacyjnego:

3. że mianowanie takich pisarzy gminnych czyni się zawisłem od decyzji władzy politycznej za porozumieniem się z Wydziałem powiatowym;

4. iż każdy zamianowany pisarz gminny ma być przez dotyczącą władzę zaprzysiężonym;

5. iż obowiązkiem takiego pisarza gminnego będzie, wszelkie pisma wychodzące z urzędu gminnego kontrasygnować.

Petycja ta Rady powiatowej Przemyślańskiej ma wysokie znaczenie, jako objaw myśli coraz silniej odczuwanej w kraju potrzeby wytworzenia zbiorowych organów wykonawczych gmin wiejskich, któreby zdolne były zadasyć uczynić zadaniom przypadającym gminie tak w poruczonym jak własnym zakresie działania.

Forma jednak zalecana do przeprowadzenia tej myśli przez Radę powiatową Przemyślańską za głęboko sięga i narusza ustrój autonomiczny gminy, by Komisya gminna mogła przeprowadzenie jej doradzać Wysokiemu Sejmowi.

Zważywszy przeto, że przeprowadzenie punktu 1. i 2. żądania postawionego przez Radę powiatową Przemyślańską niepotrzebuje zmiany ustawy gminnej, gdyż należy do własnego zakresu działania gminy; zważywszy, iż żądanie w punktach 3. 4. i 5. narusza prawo Rady gminnej mianowania swych funkcyjnaruszów §. 31. ustawy gmin. znosi, władzę dyscyplinarną naczelnika gminnego nad urzędnikami gminnymi §. 52. ust. gm., przenosi takową na władzę polityczną w porozumieniu z Wydziałem powiatowym, a nawet część odpowiedzialności naczelnika gminy przenosi na pisarza w formie kontrasygnowania przez niego pism urzędu gminnego, stawia zatem pisarza niejako po nad naczelnikiem gminy;

Komisyja gminna wnosi

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Nad petycją Rady powiatowej w Przemyślanach przechodzi Sejm do porządku dziennego.

JW. hr. Marszałek. Rozprawa otwarta.

Czy żąda kto głosu? (Nikt). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta. Kto się z wnioskiem Komisji gminnej zgadza, zechce rękę podnieść. (Większość). Wniosek jest przyjęty.

Z kolei następuje sprawozdanie Komisji gminnej z petycji Wydziału powiat. w Buczaczu, w przedmiocie zmiany §. 98. ustawy gminnej, celem umożliwienia zwierzchnościom gminnym ściągania zaległości do kas pożyczkowych, względnie funduszów zapomogi, we własnym zakresie działania po myśli §. 87. ust. gm.

Sprawozdawca p. Władysław Koziebrodzki ma głos.

Sprawozdawca p. Władysław hr. Koziebrodzki (czyta):

Sprawozdanie

Komisji gminnej o petycji Wydziału powiatowego w Buczaczu w przedmiocie zmiany §. 98. ustawy gminnej, celem umożliwienia Zwierzchnościom gminnym ściągania zaległości do kas pożyczkowych względnie funduszów zapomogi we własnym zakresie działania, po myśli §. 87. ustawy gminnej.

Wysoki Sejmie!

Petycja Wydziału powiatowego w Buczaczu

przekazana przez Wysoki Sejm komisji gminnej żąda usunięcia trzech ostatnich alinei obecnie obowiązującego §. 98. ust. gmin., a w zamian proponuje nową alinę, z którą §. 98. brzmiałby jak następuje:

§. 98. Rada powiatowa a w jej zastępstwie Wydział powiatowy czuwa nad tem, aby zakładowy majątek i zakładowe dobro gminy i zakładów gminnych nie zostało uszczuplone.

Wydział powiatowy winien również czuwać nad tem, aby grzywny nakładane przez Władze sądowno-polityczne i Zwierzchności gminne, które według obowiązujących przepisów wpływają na rzecz ubogich miejscowych lub funduszu zapomogi (ubogich) w gminie, użyte były na cel przeznaczony i ma tenże wykonywać w tym celu potrzebną kontrolę, wedle okoliczności, co uzna za stosowne zarządzić, a mianowicie także żądać, aby kary te wpływały za pośrednictwem Wydziałów powiatowych.

„Członkowie gminy mają prawo uzyskania z powyższych funduszów zaliczek zwrotnych, wedle postanowień dotyczących statutów funduszu zapomogi, a zaległość do tego funduszu wskutek tychże zaliczek powstałe, mają być ściągane w myśl §. 87. ustawy gminnej w ten sam sposób jak inne należności mające być uiszczane na cele gminne“.

Z treści tej alinei widocznem jest, iż Wydział powiatowy w Buczaczu żąda, aby zaległości powstałe do tego funduszu zapomogi — czyli kasy pożyczkowej gminnej, ściągane były w myśl §. 87. ustawy gmin. drogą politycznej egzekucji.

Komisyja gminna nie sądzi jednak, iż przyznanie takiego prawa ściągania rat zaległych kas pożyczkowych gmin. drogą politycznej egzekucji mogłoby być tak dalece pożytecznem, jak nie mniej mogłoby być ustawą dozwolonem.

Przyznając kasom pożyczek to prawo nie zapewniono by już tem samem regularnego i normalnego wpływania rat, skoro bowiem wykazywanie zaległości i przeprowadzenie egzekucji pozostałoby nadal w rękach naczelników gmin, to niezawodnie okazaliby się oni również opieszałymi pod tym względem jak dotąd, a organa nadzorcze miałyby te same trudności do przewyciężenia, co obecnie.

Żądanie zaś przyznania kasom pożyczkowym gminnym egzekucji politycznej ze stanowiska prawnego jest zupełnie nieuzasadnione, gdyż przez

to pominięto by zupełnia badanie słuszności pretensyi kasy do dłużników, a pozostawiono by przez to naczelnikowi gminy, który zarazem przewodniczy zarządowi kasy, ocenienie płynności owych pretensyj, co ze wszech względów nie jest dopuszczalne.

Nie zmieniliby rzeczy, gdyby egzekucya polityczna, jak tego żąda petycja Wydziału pow. w Buczaczu poprzedzoną została wezwaniem piśmiennem dłużnika przez urząd kasowy do uiszczenia zaległości, a w razie spostrzeżenia pomyłek dozwolono dłużnikowi w terminie krótkim wnieść przedstawienie do Zwierzchności gminnej a względnie też do Wydziału powiatowego. Procedura bowiem taka, przelewająca atrybucyę wynikłą ze stanowiska prawa prywatnego, a zatem należącą do kompetencji władz sądowych na władze administracyjne, byłaby zupełnem zwichnięciem pojąć w zakresie działania każdej z tych władz.

Z tych więc powodów komisya gminna wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić: Nad petycją Wydziału powiatowego w Buczaczu, w przedmiocie zmiany §. 98. ustawy gmin. celem umożliwienia Zwierzchności gminnej ściągania zaległości do kas pożyczkowych względnie funduszków zapomogi we własnym zakresie działania po myśli §. 87. ustawy gminnej, Sejm przechodzi do porządku dziennego.

Niniejszą uchwałą załatwiona jest petycja Nr. 587.

JW. hr. Marszałek. Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (Nikt.) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta. Kto się zgadza z wnioskiem komisji gminnej, zechce rękę podnieść. (Większość.) Wniosek jest przyjęty.

Sprawozdawca p. Władysław hr. Koziebrodzki. Tą uchwałą załatwioną jest także petycja Nr. 587.

JW. hr. Marszałek. Porządek dzienny wyczerpany.

Upraszam pp. sekretarzy o odczytanie wniosków do łaski marszałkowskiej złożonych.

Sekretarz p. dr. Stanisław hr. Badeni (czyta):

W n i o s e k.

Zważywszy, że na 1376 ruskich szkół ludowych w Galicyi nie ma ani jednego seminaryum nauczycielskiego, i że z tego powodu kandydaci dla ruskich szkół nie mają możliwości, by w swojej zawodowej szkole nabyć potrzebnej

znajomości tego języka, w którym później mają uczyć;

zważywszy, że prócz Lwowa ani w jednym mieście Galicyi nie ma ani jednej ruskiej szkoły ludowej, chociaż w poszczególnych miastach znajduje się po 3, 4 i 5 tysięcy a nawet i większość Rusinów, że zatem tysiące ruskich dzieci po miastach już samą początkową naukę muszą pobierać nie w swoim języku,

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wzywa się c. k. Rząd, by postarał się:

- I. ażeby we wschodniej części naszego kraju była odpowiednia liczba seminaryów nauczycielskich z ruskim językiem wykładowym, a przynajmniej jedno takie seminaryum już z początkiem roku szkolnego 1888.;
- II. aby w miastach Tarnopolu, Kołomyi, Drohobyczu, Stryju, Horodence, Jaworowie, Śniatynie i innych, gdzie jest dostateczna liczba ruskiej ludności i ruskich dzieci, zaprowadzono szkoły ludowe z wykładowym językiem ruskim.

Lwów 12. Stycznia 1887.

J. Romańczuk.

Sylwester Sembratowicz, Jan Stupnicki, Julian Pełesz, Stefan Kaczała, Piotr Liniński, Ochrymowicz, M. Siczyński, Bereźnicki, Biliński, Mandyczewski, dr. Antoniewicz, T. Merunowicz, Siengalewicz, Kowalski, Kaszewko.

JW. hr. Marszałek. Wniosek ten jest dostatecznie poparty, postąpię z nim wedle przepisów regulaminu.

Sekretarz p. Adam Jędrzejowicz (czyta):

W n i o s e k.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Poleca się Wydziałowi krajowemu:

- I. Aby wypracował projekt zmiany ustroju gminnego w duchu utworzenia okręgów gminnych z pozostawieniem indywidualnej odrębności istniejących obszarów dworskich i gmin wiejskich w zarządzie ich majątku, bez tworzenia nowej instancyi administracyjnej.
- II. Aby wypracował projekt podziału kraju na okręgi gminne na tej podstawie, że okręg gminny nie może liczyć mniej jak 2.000 a nie więcej nad 8000 mieszkańców, oraz że oddalenie najdalszej miejscowości w okręgu gminnym do siedziby zarządu więcej jak 10 kilometrów wynosić nie może.

III. Aby wreszcie elaborata te Sejmowi na początku przyszłej sesji przedłożyć.

Tomisław Rozwadowski.

J. Popiel, Stanisław Tarnowski młodszy, Klucki, Waygart, Władysław Łoziński, Klemens Żywicki, G. Romer, Bobrzyński, Jędrzejowicz, A. Wrotnowski, K. Badeni, K. Scipio, R. Potocki, Mochnacki, A. Potocki, Henryk Janko, dr. Majer, Brykczyński, A. Skrzyński, Skałkowski, Gross, Sapieha, Słonecki, Romanowicz, Szeptycki, Zborowski, Gorecki, Jan Kochanowski, Zoll, Sanguszko, Wierzbicki, Sobiesław Mieroszowski, Goldman, Chamiec, ks. Sawa, ks. Kopyciński, Kapri, Koziembrodzki, Gnoiński, Siemiginowski, Weigel, Fruchtman, Korytowski.

JW. hr. Marszałek. Z wioskiem tym postąpię również według regulaminu.

Następne posiedzenie z powodu jutrzejszego święta odbędzie się w piątek o godzinie 11. przed południem.

Porządek dzienny będzie jutro pp. posłom rozesłany.

Posiedzenie zamknięte.

Koniec posiedzenia o godzinie 12 minut 55 w południe.

Porządek dzienny

11. posiedzenia, 4. sesji, V. peryodu Sejmu galicyjskiego, które się odbędzie w piątek dnia 14. Stycznia 1887. o godzinie 11. przed południem.

1. Sprawozdanie Wydziału krajowego:

a) z petycji Reprezentacji gminnej miasteczka Kopyczyńce w powiecie Husiatyńskim w sprawie zezwolenia na pobór 100% dodatku gminnego do podatku konsumcyjnego od mięsa i wina;

b) z petycji gminy miasta powiatowego Złoczowa w sprawie zezwolenia na pobór 100% dodatku gminnego do podatku konsumcyjnego od wina i mięsa;

c) z petycji gminy miasta powiatowego Grybowa w sprawie zezwolenia na pobór opłaty gminnej od napojów.

Sprawozdawca p. Smolka.

2. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego uzupełniającego sprawozdanie z czynności Wydziału krajowego.

Sprawozdawca p. Wereszczyński.

3. Pierwsze czytanie wniosku posła Alfreda Potockiego w przedmiocie ugody regulującej stosunek Państwa do funduszków indemnizacyjnych.

4. Pierwsze czytanie wniosku posła Romańczuka w przedmiocie założenia we wschodniej części kraju odpowiedniej liczby seminarjów nauczycielskich z ruskim językiem wykładowym, jakoteż założenia w miastach o dostatecznej ruskiej ludności szkół ludowych z językiem wykładowym ruskim.

5. Pierwsze czytanie wniosku posła Tomisława Rozwadowskiego w przedmiocie projektu do zmian w ustroju gminnym.

Sprawozdawca p. Smolka.

6. Sprawozdanie komisji budżetowej z projektu Wydziału krajowego wybudowania gmachu dla c. k. komendy żandarmerji we Lwowie.

Sprawozdawca p. K. Badeni.

7. Sprawozdanie komisji budżetowej o odbudowaniu w szpitalu tarnowskim północnej części frontowego budynku.

Sprawozdawca p. Hausner.

8. Sprawozdanie komisji budżetowej o budowie krowiarni w Zakładzie dla obłąkanych na Kulparkowie.

Sprawozdawca p. Hausner.

9. Sprawozdanie komisji budżetowej z wniosku Wydziału krajowego w przedmiocie otworzenia oddziału okulistycznego w szpitalu św. Łazarza w Krakowie.

Sprawozdawca p. S. Badeni.

10. Sprawozdanie komisji budżetowej z petycji Feliksy Flasińskiej, wdowy po etatowym pisarzu w szpitalu św. Łazarza w Krakowie o przyznanie jej pensji wdowiej.

Sprawozdawca p. S. Badeni.

11. Sprawozdanie komisji szkolnej z wniosku posła Stanisława hr. Badeniego w sprawie zmiany ustawy z dn. 25. Czerwca 1873 o władzach nadzorczych miejscowych i okręgowych dla szkół ludowych.

Sprawozdawca p. Pilat.

12. Sprawozdanie komisji gospodarstwa krajowego z wniosku Wydziału krajowego o krajowych niższych szkołach rolniczych.

Sprawozdawca p. Struszkiewicz.

13. Sprawozdanie komisji dla spraw gospodarstwa krajowego o wniosku posła Grossa w

przedmiocie wejścia w wykonanie ustaw państwowych o komasacyi gruntów, o dzieleniu gruntów wspólnych i o oczyszczeniu lasów z cudzych gruntów.

Sprawozdawca p. Gross.

14. Sprawozdanie komisji prawniczej z petycji gminy Kijowiec o przeniesienie jej z okręgu c. k. Sądu powiatowego w Mikołajowie do okręgu c. k. Sądu powiatowego w Żydaczowie.

Sprawozdawca p. Weigel.

15. Sprawozdanie komisji prawniczej z petycji miasta Zaleszczyki o naznaczeniu siedziby przyszłego c. k. Sądu obwodowego w Zaleszczykach.

Sprawozdawca p. Weigel.

16. Sprawozdanie komisji górniczej z wniosku

posła Weigla w przedmiocie importu falsyfikatów naftowych.

Sprawozdawca p. Łubieński.

17. Sprawozdanie komisji górniczej z petycji właścicieli kopalń i robotników w przemyśle naftowym zajętych proszących o wezwanie c. k. Rządu, ażeby zapobiegł wprowadzaniu falsyfikatów naftowych.

Sprawozdawca p. Łubieński.

18. Sprawozdanie komisji petycyjnej:

a) z petycji Towarzystwa krajowego kupców i przemysłowców we Lwowie w sprawie otwarcia czytelnicy w bibliotece zakładu narodowego imienia Ossolińskich;

b) z petycji Jana Chwaliboga o posadę lub o stałą subwencję.

Sprawozdawca p. ks. Kopyciński.

